

О.П.Прищеп

викладач

РОЗВИТОК ТЕХНІЧНИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

Предмет «Постановка голосу» є одним із обов'язкових у системі підготовки вчителя музики. Цей предмет слід розглядати як процес, спрямований на розвиток здатності студентів до глибокого розуміння музичних образів та втілення їх у досконалій співацько-виконавській формі; як процес пристосування голосового апарату студентів до професійного співу.

Означений процес ґрунтується на формуванні у студентів стійких вокальних умінь і навичок, які здійснюються на основі оволодіння основними механізмами голосоутворення: акустичними (висота, сила звуку, чистота інтонації, висока співацька форманта, вібрато, імпеданс); фізіологічними (співацьке дихання, атака та опора звуку, нервово-м'язовий комплекс вокальної моторики); орфоепічними (прикритість та округлість звуку, чіткість дикції); психологічними (усвідомлене керування процесом власного голосоутворення і звуковедення). Навчальним матеріалом для виховання необхідних співочих навичок, оволодіння елементами вокального мистецтва служать різноманітні вправи. Це прості музичні фрази, нескладні поспівки, які допомагають зосередити увагу студентів на основних моментах формування звуку.

У вокальній педагогіці важливе значення має добір і правильне використання вправ, кожна з яких повинна передусім відзначатися певною цільовою спрямованістю. На початковому етапі навчання такі вправи матимуть вузько обмежене завдання, до якого входить правильне

формування звуку, ліквідація вокальних недоліків, розвиток різних видів вокальної техніки.

Перед викладачем постає питання: «З яких вправ розпочати навчання?». Традиційно, більшості студентів зручно починати заняття з повільних, спокійних вправ. Якщо виникають відчуття скутості горла, слід застосовувати швидкі вправи на стаккато. Взагалі, на початку навчання рекомендується варіювати прийоми співу легато, нон легато і стаккато.

В роботі над вправами необхідно виховувати у студентів свідоме ставлення до формування звуку, до набуття й фіксації співацьких навичок. Не лише педагог, а й студенти повинні знати, для чого вивчається та або інша вправа, як досягти поставленої вокально-технічної мети.

Кожна людина незалежно від типу голосу має свої особливості будови голосового апарату. Тому для кожного студента слід добирати вправи, за допомогою яких саме він зможе досягти найкращих результатів. Правильний добір вправ, усвідомленість мети сприятимуть успішному розвитку голосу співака. При цьому не можна забувати, що голосовий апарат працює як єдине ціле. Поділ на ізольовані моменти є досить умовним, бо виконання будь-якої вправи потребує здійснення усіх вокально-технічних та музично-художніх завдань. Кожну вправу слід виконувати інтонаційно чисто, рівно, на співочому диханні, вільним, заокругленим звуком. Постановка корпусу має бути красивою, артистичною. Обов'язковою вимогою є правильна вимова голосних, які повинні бути ясними й однотембровими, і приголосних, що мусять бути чіткими й не порушувати загальної співочої установки. Артикуляція, положення нижньої щелепи, міміка, вираз очей повинні бути природними.

Робота над вправами розподіляється на два етапи:

1. Розспівування, тобто приведення м'язової системи в стан співочої готовності;
2. Відпрацювання певних співочих, слухових, музичних навичок, оволодіння технікою формування якості звуку.

При формуванні співочих навичок треба виходити в першу чергу з тембральної якості голосу. Критерієм правильного звукоутворення є відчуття зручності, свободи співу, а також краса тембру, здатність тягнути звук, рівність регістрів, однотембральність звучання голосу по всьому діапазону.

Засвоювати початкові співочі навички необхідно на центрі діапазону голосу, не торкаючись низьких та високих тонів, не виходячи за межі звуків, які звучать вільно і зручно. Робота на початку навчання над крайніми звуками діапазону, особливо над звуками верхнього регістру, зіпсує голос, призведе до крикливості, напруженості звучання. Діапазон голосу розширюється поступово, відповідно ускладнюються педагогічні вимоги.

На початку занять необхідно виявити найзручніший для студента голосний звук. Якщо під час співу цього голосного отримано позитивний результат, вправу слід повторити на інший голосний, намагаючись зберегти при цьому початкову співочу позицію. Звичайно вправи співаються на голосний «а». Якщо на «а» голос звучить глухо, корисно співати вправи на голосні «є», «і». Далі слід відпрацьовувати звучання усіх голосних. Перехід до іншого голосного звуку здійснюється шляхом дуже швидкої і мало помітної зміни артикуляції губ, язика. Горло повинно бути вільним. Звільненню гортані від м'язового затиснення під час співу допомагає відчуття позіху.

Для всіх голосів рекомендується спочатку співати вправи з низхідною мелодією на звуках середнього регістру. При відчутті

незручності, затисненості голосового апарату треба одразу ж змінити тональність, а якщо й це не усуне неприємних відчуттів, то вправу слід замінити іншою, зручнішою.

У процесі вокальної підготовки студентів велике значення мають питання фортепіанного супроводу, гармонізації вправ. Гармонія виховує не тільки слух, а й музичний смак співака. Виразна гармонія певною мірою впливає на якість звуку, може збагатити його новими обертонами й навіть активізувати звучання голосу. Тому рекомендується супроводжувати вправи відповідною гармонізацією.

У вокально-педагогічній практиці поширені вправи за різними видами вокальної техніки: розспівування, згладжування регістрів, формування однохарактерності звучання голосних, розвиток дихання, артикуляції та дикції, чистоти інтонування, спів кантилени тощо.

Отже, вокальні вправи готують співака до виконання художніх творів, на них відпрацьовуються різні елементи вокальної майстерності. Тому в процесі вокальної підготовки студентів розвиток вокально-технічних навичок потребує пильної уваги.

Література

1. Єгоричева М. Вправи для розвитку вокальної техніки. – К.: Музична Україна, 1977. – 111с.
2. Люш. Д. В. Развитие и сохранение певческого голоса. – К.: Музична Україна, 1988. – 144с.
3. Менабени А.Г. Методика обучения сольному пению: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов. – М.: Просвещение, 1987. – 95с.